

Nr 553

Av herr **Sehlstedt m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 114, angående ny organisation för civilförsvaret, m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 114 angående ny organisation för civilförsvaret, m. m. framlägges principerna för en reformering av civilförsvaret främst med avseende på den skadeavhjälpande verksamheten samt civilförsvarets organisation i krig och fred.

Enligt propositionen skall ledningen av utbildningsverksamheten ankomma på en särskild utbildningsnämnd, som tillföres pedagogisk sakkunskap. Förslaget innebär att ansvaret för civilförsvarets utbildning skulle överflyttas från civilförsvarsstyrelsen till denna särskilda utbildningsnämnd. Nämnden skulle omhänderha såväl den centrala utbildningen å civilförvarsskolan — förlagd till Rosersberg — som den regionala utbildningen ute i länen. Vidare skulle nämnden ha ansvaret för den lokala utbildningen inom civilförvarsområdena. Administrationen för den regionala och lokala utbildningen skulle däremot åvila länsstyrelserna, vilkas civilförvarssektioner skulle förses med en personal- och utbildningsdetalj. I princip innebär propositionens förslag att utbildningen skulle brytas ut ur både civilförsvarsstyrelsen och länsstyrelserna — eller med andra ord att de organ, som bär huvudansvaret för civilförsvarets organisation i både krig och fred och som därmed också bär ansvaret för hur denna organisation skall fungera, helt skjuts åt sidan. Propositionen, som visserligen förordar denna djupt ingripande förändring i utbildningen, röjer emellertid på samma gång en viss tveksamhet inför förslaget.

De flesta remissinstanser har framfört uppfattningen, att det inte finns anledning *frånta ämbetsverket* för civilförsvaret *ansvaret* för civilförvarsutbildningen. Det synes onödigt, att en helt ny organisation tillskapas vid sidan av civilförsvarets huvudorganisation, då denna, som bär ansvaret för beredskapen, måste på ett alldeles särskilt sätt följa och avväga utbildningen efter sin egen planläggning av organisationen.

På det regionala och lokala planet synes det vidare egendomligt att helt frikoppla länsstyrelserna från ansvaret för den regionala och lokala utbildningen. Här återkommer samma problem som beträffande civilförsvarsstyrelsen. Länsstyrelserna skall ansvara för beredskapen och planlägga civilförsvaret inom länen samt ansvara för och genomföra erforderliga övningar och spel. Men däremot skall de ingenting ha att

göra med den utbildning, som hör samman med beredskapens karaktär. Endast om civilförsvarsmyndigheterna har ansvaret för utbildningen, kan grund skapas för det förtroende, som måste finnas mellan allmänheten och civilförsvarets myndigheter. Förslaget om en särskild utbildningsnämnd måste innebära ett underkännande av myndigheternas insatser på utbildningens område, vilket icke är ägnat att skapa god atmosfär. En särskild utbildningsnämnd torde dessutom få svårigheter att följa civilförsvarets utveckling och blir sannolikt också avsevärt mera arbetskrävande än om sambandet mellan civilförsvarsstyrelsen och utbildningen bibehålles. Utbildningsnämnden torde under avsevärd tid framåt knappast få den kontakt med "fältarbetet" — den lokala och regionala utbildningen — som de ordinarie civilförsvarsmyndigheterna har och allt framgent bör ha.

Vi vill därför avråda från en sådan tudelning av verksamheten. Ur alla synpunkter ter det sig smidigare och effektivare att civilförsvarsstyrelsen även i fortsättningen står som huvudman för utbildningen och att utbildningen underordnas beredskapskravet och kravet på en samordnad och odelad planläggning av hela vårt civilförsvär. Denna organisation kan mycket väl förenas med ett rådgivande organ, som tillförsäkrar utbildningen behovet av en pedagogisk och psykologisk inblick men som inte är fristående från civilförsvarsstyrelsen utan utgör en del av denna.

Det måste vidare vara av den största betydelse, att länsstyrelserna, som har ansvaret för civilförsvarets planläggning och för inskrivning av de civilförsvarspliktiga — ett tillfälle då personlig kontakt skall knytas mellan den civilförsvarspliktige och myndigheten — även har kontakt med den inskrivne under hans utbildning så att redan där förtroendet för den egna myndigheten grundlägges. Det torde även vara nödvändigt och praktiskt riktigt att instruktörerna har länsstyrelsens stöd, då det gäller att forma den lokala utbildningen. Man måste här ha klart för sig, att övningsområdena inom ett län sinsemellan företer mycket stora olikheter. Än större framstår olikheterna vid jämförelse mellan olika län.

Civilförsvarets myndigheter har i dag god kontakt med den inskrivna personalen, som också har fått förtroende för civilförsvarsutbildningen genom att civilförsvarsstyrelsen berett länsstyrelserna möjlighet att anordna denna såsom heltidsutbildning. Kontakten som på detta sätt nås vid *grundutbildningen* mellan myndigheten och den inskrivne är av den största betydelse, då man kommer till *övningar*. Denna kontakt skulle enligt propositionen få lov att tas upp först vid övningar och torde då *aldrig* bli vad den nu är.

Uppenbart synes vidare vara att utbildning och övningar har så nära samband med varandra, att det för länsstyrelserna måste framstå såsom

en nödvändighet att å länsstyrelse finnes kvalificerad personal för genomförande av övningar och spel — personal som även måste behärska civilförsvarets utbildning. Härtill kommer vikten och nödvändigheten av en ständig information av företrädare för statliga och kommunala myndigheter och organisationer, representanter för militära myndigheter, industrier etc. För dessa uppgifter fordras personal med pedagogisk läggning och erforderliga kunskaper.

Alla dessa för en beredskapsorganisation som civilförsvaret så viktiga och nödvändiga arbetsuppgifter, som även enligt utredningen och statsrådet krävs för att erhålla allmänhetens rätta förståelse, har hittills omhändertagits av särskilda befattningshavare — länsinstruktörerna.

Propositionen frigör emellertid helt länsstyrelserna från utbildningen. Länsstyrelserna tilldelas uteslutande ett administrativt ansvar. Under årens lopp har emellertid länsstyrelserna skaffat sig en rik erfarenhet i utbildningssammanhangen och rikliga och goda kontakter med civilförsvarets utövare. Något av det väsentliga i civilförsvarets breda, folkliga karaktär går förlorad om denna kontakt bryts sönder. För att undvika denna mindre goda effekt av den nya organisationen vore det av betydelse att riksdagen vid den principiella utformningen av länsstyrelsernas ställning i sammanhanget sökte bevara det positivt folkliga och beredskapsmässigt praktiska sambandet mellan länsstyrelserna och utbildningsverksamheten. Enligt vår mening kan det bäst ske på så sätt att det i årets riksdagsbeslut slås fast att personal- och utbildningsdetaljen i länsstyrelsernas civilförvarssektioner i sin ledning får en sådan sammansättning att den förenar behovet av god administration med förståelse för utbildningens karaktär och krav, eller med andra ord att chefen för denna detalj får utgöra förbindelselänk mellan länsstyrelserna och det centrala utbildningsorganet. Därmed bevarar man åt länsstyrelserna en del av det ansvar och det intresse för utbildningsfrågorna som de hittills lagt i dagen. Åtgärden innebär dessutom att länsstyrelserna inte kopplas bort i samma ögonblick som den regionala och lokala utbildningen sätter i gång med sina kvalitativt utökade resurser.

Under återopande av vad som sålunda anförts hemställs,

att riksdagen måtte besluta att ansvaret för civilförsvarets utbildningsverksamhet liksom hittills skall vila på civilförvarsstyrelsen och — under denna — på länsstyrelserna,

att i enlighet härmed den föreslagna övningssektionen i civilförvarsstyrelsen organiseras som en utbildnings- och övningsbyrå,

att ytterligare erforderlig pedagogisk expertis ställs till civilförvarsstyrelsens förfogande genom antingen en

rådgivande nämnd eller ökat antal lekmanrepresentanter, samt

att länsstyrelsernas personalorganisation enligt 1953 års civilförsvarsutredningsförslag bör förses med *en* administrativt kunnig befattningshavare, som dessutom besitter lämplighet och utbildning att delta i civilförsvarsutbildningen och att planlägga och genomföra erforderliga övningar och spel inom länets civilförsvarsområden.

Stockholm i april 1959

Ossian Sehlstedt

Fridolf Thapper

Manne Ståhl

Henry Brandt

Dag R. Edlund

Olaus Nyberg

Karin Wetterström

Sigrid Ekendahl